

CRACOVIA URBS EUROPAEA

KONFEDERACJA NA RZECZ PRZYSZŁOŚCI KRAKOWA

ul. Oleandry 2, 30-063 Kraków, tel/fax. (12) 427 22 52

- 1) Rada Dzielnicy XIII
- 2) Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie

Szanowni Państwo,

Dotyczy: koncepcji przebudowy Rynku Podgórskiego – informacji na stronie internetowej Rady Dzielnicy „Jaki Rynek Podgórski? Konsultacje społeczne”. Prosimy przyjąć naszą opinię w sprawie zamieszczonej koncepcji rewitalizacji Rynku Podgórskiego:

Przedmiotem konsultacji miała być koncepcja przebudowy Rynku Podgórskiego. Jednak eksponowany jest wyłącznie rysunek rzutu Rynku – czyli dokumentacja zdecydowanie niepełna. Nie zostały udostępnione:

- dane dotyczące stanu zieleni i gospodarki zielenią (padła w tej sprawie przynajmniej jedna uwaga i jeden wniosek w trakcie publicznego spotkania w Magistracie Podgórskim w dniu 16 kwietnia br.)
- kształt i rośliny rabat kwiatowych; rabaty (oznaczenie C) przedstawiono jako jednolite plamy zielone – nie wiadomo zatem, jakie te rabaty będą – a zajmują znaczną część powierzchni Rynku
- projektowane nasadzenia drzew (jakie gatunki?) wraz z rozwiązaniami technicznymi mającymi na celu zabezpieczenie mis drzew przewidzianych do pozostawienia i projektowanych
- wizerunki studni (oznaczenie A)
- wizerunki małej architektury

Ponadto opublikowany projekt w zakresie nawierzchni różni się od prezentowanego publicznie w Magistracie Podgórskim (<http://podgorze.pl/rynek-podgorski-konsultacje-czyli-prezentacja-projektu>; <http://podgorze.pl/wp-content/uploads/2014/04/rynek.jpg>)

Uprzedni projekt dla Rynku, jaki kilka lat temu został poddany krytyce, prezentował rabaty, studnię, małą architekturę i rysunek nawierzchni. Krytyka zaś nie dotyczyła całości

(bo szpalery drzew, rabaty i studnia były w podobnych lokalizacjach, co w obecnej propozycji), lecz właśnie istotnych szczegółów i form – czyli zakresu nieukazanego w najnowszym projekcie.

Nieukazane składniki stanowią sedno zagadnienia. Całość projektu – a nie tylko część - powinna zostać poddana konsultacji społecznej. Rzeczą dotyczy jednego z najważniejszych placów Krakowa – publicznego salonu prawobrzeżnej części miasta.

Do obecnego, niepełnego stanu projektu wnosimy zatem następujące uwagi:

1. Wnosimy o udostępnienie publiczne, z możliwością dyskusji i wnoszenia uwag, całości dokumentacji, wraz z częściami i problemami wskazanymi w nin. piśmie.

2. W projekcie poszerzane są chodniki – ale dla miejsc parkingowych (pachołki ustawione są w linii drzew). Wyklucza to kawiarnie na wolnym powietrzu w cieniu drzew czy choćby ławeczki pod drzewami. Kilka placów w Krakowie zostało zaaranżowanych z ograniczeniem miejsc postojowych i taka też jest współczesna tendencja ogólna. Na Rynku Podgórskim zaś wyraźnie miejsc dla samochodów miałyby przybyć. W sąsiedztwie, zaledwie 200 m od Rynku ma powstać wielopoziomowy parking dla kilkuset samochodów. Wskazujemy projekt rezolucji Parlamentu Europejskiego PE 371.854v02-00 A6-0233/2006 w sprawie strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego (2006/2061(INI)). Cytujemy dwa zdania: „Konieczne jest ograniczenie, zamiast tworzenia miejsc parkingowych w centrum miasta.” „Centrum miasta powinno być miejscem bardziej przyciągającym i atrakcyjnym. Powinno być w nim więcej zieleni. Nawet kilkanaście metrów kwadratowych zieleni może poprawić atmosferę centrum miasta[...].”

Proponujemy ponownie rozważyć ten aspekt funkcji placu. Wg obecnego projektu wszystkie ławki stoją w centrum Rynku – latem w prażącym słońcu. Parkingi i samochody w cieniu drzew czy kawiarenki i ławki dla ludzi w cieniu drzew?

3. Wnosimy propozycję rozważenia aranżacji ruchu kołowego tak, by unikać przejazdu pod kościołem św. Józefa. Obecnie wprost ze schodów - wiodących z kościoła - wchodzi się pod pojazdy, w pośpiechu opuszczające zakorkowane centrum Krakowa. Gdyby jednak odwrócić obecne kierunki ruchu wzdłuż pierzei zachodniej i wschodniej Rynku, pojazdy z ul. Zamoyskiego mogłyby skręcać od razu w lewo, opuszczając plac wzdłuż zachodniej pierzei Rynku. Wzdłuż wschodniej pierzei wjeżdżałyby zaś samochody na ul. Parkową i inne ulice na górze Lasoty; wyjazd zaś mógłby odbywać się ulicami Węgierską i Krakusa. Wówczas możliwe byłoby wyłączenie z ruchu kołowego jezdni przed kościołem, wyniesienie go, wyróżnienie wzorem (rysunki koncepcji z 1990-2 r.), nadanie pierwszeństwa powiązaniu pieszemu i kompozycyjnemu relacji płyta Rynku – kościół (główna oś Rynku) względem ruchu kołowego relacji Zamoyskiego-Rękawka¹.

4. Wnosimy o rezygnację z zaznaczania na posadzce - wprost - linii zbiegów perspektywicznych, w tym zwłaszcza osi Rynku. Uważamy je za rozwiązanie nietrafne, wydłużające optycznie plac i zwracające uwagę na nieregularności Rynku - zatem osłabiające zamierzony przez Franciszka Brotschneidera pierwotny efekt². Zasady Rynku nie należy

¹Nb. podobna propozycja podkreślenia pierwszeństwa pieszych była zgłaszana przy Placu Niepodległości wobec odcinka Zamoyskiego na szerokości schodów do Parku

² Ta m. in. uwaga przekazana została uprzednio e-mailem również Stowarzyszeniu Podgórze.pl

„dydaktycznie” tłumaczyć odwiedzającym, tak samo jak nie oznacza się wprost linią - osi symetrycznych budynków (np. elewacji Magistratu albo fary w Podgórzu).

Cytujemy zastrzeżenie, zamieszczone w obszernym artykule analizującym kompozycję Rynku i jego cechy stylowe – właśnie pod rysunkiem-schematem ukazującym linie zbiegu i zasadę Rynku³ [...] rysunek jest schematem, a linie zbiegu mają tylko uzmysłowić zasadę placu - linie te nigdy nie były i w żadnym wypadku nie powinny być zastosowane na Rynku w postaci jakichkolwiek wzorów, spowodują bowiem optycznie nieprzyjemne wygięcie płyty Rynku (wrażenie rodzaju długiej „rynny”).”

Jako wzorzec, punkt wyjścia rozważań należy przyjąć najsłynniejsze zgeometryzowane i symetryczne osiowo place europejskich stolic okresu renesansu, baroku, klasycyzmu, ew. późniejsze nawiązania do klasycznych wzorów. Wskazujemy więc najbardziej znane tego typu place Europy: np. do Comércio, do Municipio, dom Pedro IV (Lizbona), Trafalgar (Londyn), del Campidoglio, San Pietro, Venezia, Navona, del Popolo (Rzym), Szent István (Budapest). Mniejsze miejscowości: wzorcowy plac Grande w Palmanova jest zupełnie gładki, plac główny w Greve również. Z nowszych: nawierzchnie placów w miastach wzorcowych "beautiful movement" (np. Waszyngton, Denver), z jeszcze nowszych - sekwencja wnętrz przed Palau Nacional w Barcelonie. W żadnym z wymienionych zgeometryzowanych placów – oś symetrii nie (bez wątplenia) nie została oznaczona wprost silną linią we wzorze posadzki.

Rynek Podgórski jest placem unikatowym, o układzie kompozycji opartym na uniwersalnych wartościach i klarownych konwencjach.

Za nieprzekonujące uważamy też zakończenie północnych krańców rabat. Uważamy za zdecydowanie niewłaściwy kierunek umniejszanie znaczenia Ratusza w pierzei Rynku, kosztem nadmiernej symetryzacji placu. Wartościowy gmach Ratusza winien być eksponowany nie mniej, lecz bardziej niż sąsiadujące kamienice. W przypadku tych ostatnich układ drzew i nawierzchni podkreśla symetrię elewacji, przed Ratuszem zaś – nie (asymetrycznie pojedyncze drzewo).

5. Wnosimy o realizację studni (fontanny), możliwie w zgodzie z pierwotnym projektem z 1859 r. - wariant z heraldycznymi delfinami. Zwracamy uwagę na bezsporną spójność jasnej symboliki kształtu placu i niezwyklej ekspozycji kościoła św. Józefa, a także kontekst innych symboli, zawartych w składnikach budowli przy Rynku (Herkules).

Wskazujemy publiczną wypowiedź Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wobec studni-fontanny:

„Jeśli jednak będzie taka wola inwestora i zaakceptuje to projektant, to nie będzie przeszkód. Dla mnie ważne jest, aby podniosła się wartość estetyczna tego miejsca.”

<http://www.gazetakrakowska.pl/artykul/56163,rynek-podgorski-ozdobia-delfiny,id,t.html?cookie=1>

<http://www.gazetakrakowska.pl/artykul/56163,rynek-podgorski-ozdobia-delfiny,2,id,t,sa.html>

6. Wnosimy o przywrócenie charakterystycznych latarni ulicznych Podgórza z pocz. XX w. których wygląd jest dobrze udokumentowany źródłowo⁴. Elektrownia podgórska (1900 r.) była o 6 lat starsza od krakowskiej, zaś latarnie - to jedne ze starszych i piękniejszych form

3 Jarosław Żółciak, *Z badań nad Rynkiem Podgórskim*, w: X Sesja Podgórska; W 225-lecie lokacji miasta Podgórza i 1000-lecie konsekracji kościoła św. Józefa w Podgórzu, oprac. zbior., Kraków 2009 r., s 97

4 Znany jest nawet oryginalny kolor, na jaki były malowane

oświetlenia ulicznego. Elektrownię w Podgórzu wyposażała światowej renomy firma wybitnego wynalazcy - Františka Křižíka. Latarnie powinny się znaleźć przy północnych narożnikach Rynku, zgodnie z powszechnie znaną ikonografią. Wnosimy również o zachowanie i zabezpieczenie, a w miarę możliwości również o ukazanie (bądź oznaczenie) innych historycznych obiektów i urzędzeń, jakich pozostałości zachowały się na Rynku.

7. Przy tak radykalnej przebudowie Rynku Podgórskiego, obejmującej także infrastrukturę podziemną, trzeba wreszcie usunąć szale z dotychczasowego, eksponowanego i uprzywilejowanego kompozycyjnie miejsca. Sprawę tę należy podnieść, gdyż narażamy się na śmieszność, rozważając niuanse wystroju i światowe analogie, a kultywując dyskretny przybytek niczym pomnik - na samym środku i na osi symetrii całego placu. Postulujemy wygospodarowanie odpowiednich pomieszczeń w parterze Ratusza (ew. lokalizację publicznego podziemnego wc w rejonie postoju taksówek). Nie muszą to być duże i uciążliwe obiekty – dziś wokół Rynku Podgórskiego funkcjonują także liczne lokale gastronomiczne, gdzie toalety są dostępne do późnego wieczora.

8. Liczymy na możliwość odniesienia się do pełniejszej informacji o zieleni Rynku (o czym wyżej) – brakuje udostępnionych danych o stanie sanitarnym drzew (m. in. problem bezpieczeństwa), co uniemożliwia zajęcie stanowiska wobec zamierzonych zmian. Sugerujemy pozostawienie - do śmierci biologicznej - w centralnej części Rynku wybranych spośród większych drzew liściastych.

9. Koncepcja powinna także obejmować północną część Rynku Podgórskiego, która jest zamknięciem głównej osi kompozycyjnej i stanowi kontekst najcenniejszych i najstarszych budynków, a stan jej wymaga rewaloryzacji - jak reszta placu. Z niezrozumiałych względów teren ten został pominięty w opracowaniu.

Na zakończenie wskazujemy publikację wymienioną w przypisie 3 oraz opracowanie *Opinia w sprawie projektu zamierzonej przebudowy Rynku Podgórskiego z 2008 r.*, jako dodatkowe załączniki do niniejszych uwag ze strony CUE, uzasadniające i poszerzające poszczególne zagadnienia. Publikacja jest zawarta w zeszycie X Sesji Podgórskiej, zaś opinia była wykonana dla Rady Dzielnicy XIII, tam złożona, zatem obydwa opracowania znajdują się w archiwum Rady, opinia dostępna jest też pod adresem internetowym: <http://podgorze.pl/opinia-o-projekcie/>.

Członek Zarządu
dr arch. Magdalena Swaryczewska, prof. WST

Wiceprezes Zarządu
Andrzej Madej

Prezes Zarządu
arch. Jarosław Żółciak